

Verfris het democratisch boeket

Meer aandacht voor nieuwe democratie

Versie 0.2

Hein Albeda

Utrecht, augustus 2017

Initiatiefgroep Democratisch Boeket

p/a:

Atalantahof 1
3544 VD Utrecht
T: 030 890 3222
@heinalbeda

Inhoudsopgave

Waarom democratisch boeket verfrissen?.....	3
Waarom interactie met burgers?	3
Niet meer bij politieke partijen alleen.....	3
Burgers betrekken en verantwoordelijkheid geven.....	3
Welke bloemen voegen we toe?	3
Tien voornemens voor vernieuwing van de lokale democratie.....	4
Ik wil experimenteren met de raadsvergaderingen om burgers meer ruimte te geven	4
Ik wil burgers meer mogelijkheden geven het budget te beïnvloeden en mee te denken	4
Ik gebruik graag de kennis van burgers bij beleidsontwikkeling.....	4
Ik geef burgers zelf de kans beleid te maken en uit te voeren.....	4
Ik geef ruimte om burgers te laten oordelen in moeilijke afwegingen.....	4
Ik stel burgers in staat over belangrijke besluiten te stemmen	5
Ik ben bereid burgers resultaten te laten controleren.....	5
Ik nodig uit tot meer interactie over verantwoording	5
Ik bevorder permanente toetsing van de kwaliteit van de participatie.....	5
Ik ga werken als een gemeenteraadslid dat niet over de gemeenschap gaat,.....	5
Praktisch toepasbare voorstellen.....	6
Van gedachten naar praktijk.....	6

Waarom democratisch boeket verfrissen?

Waarom interactie met burgers?

Niet meer bij politieke partijen alleen

Een van de belangrijkste veranderingen voor het openbaar bestuur is de toegenomen mondigheid en individualisering. Mensen hebben een eigen mening en willen die terughoren in het politieke debat. Vertrouwen in de politiek is niet meer vanzelfsprekend en is sinds de jaren 60 afgenomen. Daarmee samenhangend is de rol van politieke partijen steeds minder vanzelfsprekend. De organisatiegraad is sterk afgenomen: in 1948 was 13% van de kiezers lid van een politieke partij tegen 2% nu. Dit maakt het voor politieke partijen steeds moeilijker om langs de weg van de traditionele achterban uitleg te geven over bereikte compromissen en verantwoording af te leggen over het werk in parlement en regering.

Dergelijke veranderingen zijn niet erg. Een levende democratie is voortdurend aan verandering onderhevig. De spelregels en de rechten van burgers en bestuurders dienen regelmatig tegen het licht te worden gehouden. Aan het begin van de 21ste eeuw komt daarbij een thema terug dat centraal stond bij het ontstaan van de moderne democratie: Wat kunnen burgers het beste zelf regelen zonder bemoeienis van de overheid of de politiek. Zijn we niet toe aan een nieuw sociaal contract? Een contract dat vrije burgers met elkaar sluiten om vervolgens de daarbij passende bestuursvormen te ontwikkelen.

Burgers betrekken en verantwoordelijkheid geven

Wij vinden dat wij, bewoners, te weinig verantwoordelijkheid krijgen. Daardoor doet de politiek zichzelf tekort. Het lijkt alsof het prettig is dat de politiek het primaat zo behoudt. Maar de overheid krijgt dan wel te maken met bewoners die zich opstellen als consument, als klant van de politiek.

Een voorbeeld. Participatie en inspraak worden vaak in een adem genoemd. Dat gaat dan over de vraag wat bewoners vinden van plannen voor een gebied. Het is vooral het testen van draagvlak voor bepaalde voorstellen om niet in een later stadium politiek te worden verrast. Terwijl de bedoeling van de politiek vaak is om echt samen te zoeken naar nieuwe oplossingen.

Mensen hebben na de inspraak niet de indruk dat zij zelf ook verantwoordelijkheid dragen voor de gekozen oplossingen. Het zijn niet *hun* plannen.

Het betrekken van burgers, bewoners, bedrijven kan veel beter en iedereen heeft daar voordeel van. Het gaat niet over inspraak en meepraten, maar ook over agenderen (waar moeten we het over hebben?), onderzoeken (hoe gaat het nu, wat gebeurt er?), delibereren (wat vinden we van de feiten en gebeurtenissen? Daarbij luisteren we naar elkaar), besluiten (dit gaan we doen om dit doel te bereiken), controleren (gebeurt inderdaad wat we hoopten?) en aanpassen (als we merken dat het beter kan).

Het is tijd het democratisch boeket aan te vullen met nieuwe bloemen die we al her en der zien opbloeien.

Welke bloemen voegen we toe?

Met interactieve processen en samspraak wordt gezocht naar manieren om burgers daadwerkelijk keuze te geven en echt te betrekken. Wij bepleiten dat gemeenten dat blijven doen en daarbij leren van de succesvolle voorbeelden in diverse gemeenten. Daarom vragen we alle kandidaten voor de gemeenteradsverkiezingen om zich uit te spreken over de democratie. Over veel zaken kunnen links en rechts de meningen verschillen. Maar de democratie is niet links of rechts. Daarom vragen we alle kandidaten voor de gemeenteraad om deze voornemens te onderschrijven.

We werken vanuit het idee dat we waarderend kunnen vernieuwen. Het is goed om te kijken wat werkt en wat beter kan. Het is niet zinvol om als bewoners tegenover de politiek te staan, we komen verder als we elkaar steunen. Daarom hebben we de voornemens niet geformuleerd als eisen van bewoners aan politici. Het gaat er om dat we kijken wat er lukt en wat politici en bewoners kunnen doen om verder te komen. We kiezen ook niet partij maar kijken vooral hoe het beter kan.

En wat nu? Dit is waar we aan denken, maar per gemeente kan het verschillen:

Tien voornemens voor vernieuwing van de lokale democratie

Voornemen 1

Ik wil experimenteren met de raadsvergaderingen om burgers meer ruimte te geven

Sinds de dualisering experimenteren gemeenteraden met nieuwe vergadervormen. Op de Politieke markt in Almere zien we veel meer burgers dan bij de reguliere wijze van vergaderen. De essentie daar is dat stemmen en overleggen uitelkaar is gehaald. Burgers weten welke debatten ze kunnen bezoeken en hoeven geen lange onduidelijke stemmingen af te wachten. Meerdere debatten kunnen tegelijkertijd gevoerd worden. Veel gemeenten zoeken naar mogelijkheden om op andere plaatsen te vergaderen en de buurten in te gaan. Zo zijn er veel mogelijkheden. Ik wil mij de komende tijd inzetten om burgers meer ruimte te geven

Voornemen 2

Ik wil burgers meer mogelijkheden geven het budget te beïnvloeden en mee te denken

De politiek bepaalt de grote lijnen van de besluiten, en zo hoort het ook. Maar in de praktijk worden bestedingen tot in detail bepaald door ambtenaren. In de gemeente Hoogeveen is getracht per wijk en dorp duidelijk te maken welk budget waarvoor beschikbaar is. De wijken en dorpen kunnen dan ook meer betrokken worden in het beheer en de uitgaven. Zij zouden moeten kunnen schuiven met gelden die niet (politiek) vastgelegd zijn. Het helpt als wijken en dorpen een budget krijgen om zaken tegen elkaar af te wegen.

Ik zou graag Prestatieafspraken maken met dorpen en wijken: de doelen liggen dan politiek vast, maar hoe is aan de buurt zelf.

Voornemen 3

Ik gebruik graag de kennis van burgers bij beleidsontwikkeling

Wikipedia laat zien dat bij de massa veel kleine stukjes kennis zitten, klaar om gebruikt te worden. Natuurlijk weten ambtenaren veel van hun eigen professie. Maar bewoners weten vaak meer details van hun buurt. En kan de gemeente niet heel goed de professionele kennis van burgers op de diverse andere gebieden gebruiken? Daar zet ik mij voor in

Voornemen 4

Ik geef burgers zelf de kans beleid te maken en uit te voeren.

Bestemmingsplannen kunnen door burgers zelf gemaakt worden. Ik geef burgers ruimte hun onderwerpen op de politieke agenda te plaatsen door een E-petitie mogelijk te maken. Ik zal kijken of maatschappelijke initiatieven een voorkeursrecht kunnen krijgen voor het beheer van gemeenschapsvoorzieningen

Voornemen 5

Ik geef ruimte om burgers te laten oordelen in moeilijke afwegingen

Gemeenten kunnen een Burgerjury instellen om burgers te laten meedenken in moeilijke beslissingen die niet per se politiek gekleurd zijn. Er is veel kennis over het werken met een [Burgerjury](#), waarbij

aselect gekozen burgers over een niet politiek onderwerp alle overwegingen en argumenten tot zich nemen, met elkaar debatteren en vervolgens beslissen. De kennis wordt alleen nog niet gebruikt. Ook zijn nieuwe mogelijkheden als een Internet dialoog mogelijk. Ik zal als dat mogelijk is en toepasselijk een voorstel voor zo'n burgerjury steunen

Voornemen 6

Ik stel burgers in staat over belangrijke besluiten te stemmen

Referendumverordeningen zijn vrij algemeen ingevoerd bij gemeenten. Het gebruik is echter miniem. De ervaring leert dat een referendum ertoe leidt dat bij de bevolking veel meer aandacht komt voor de voor- en tegenargumenten. Belangrijke besluiten met gepassioneerde voor- en tegenstanders zijn gebaat bij draagvlak. Referenda maken de democratie levendig en laten zien dat mensen soms niet een meerderheid kunnen overtuigen en zich daarbij neer moeten leggen. Interessant zou zijn om ook te experimenteren met een meer-keuze Referendum. Ik sta open voor bevordering van het gebruik van referenda

Voornemen 7

Ik ben bereid burgers resultaten te laten controleren

Wie vertrouwt het college of de gemeenteraad als ze zeggen dat de gemeente goede resultaten heeft behaald? Helaas niet meer iedereen. De resultaten krijgen meer glans als een groep onafhankelijke burgers dit gunstige oordeel deelt. Daarom is het goed om halverwege de raadsperiode te werken met een burgervisitatiecommissie. Of te zoeken naar een andere vorm van meer directe burgerfeedback. Wijkscouwen kunnen door bewoners met ondersteuning van ambtenaren een goede bijdrage leveren. Ik zet mij er voor in bewoners te laten meekijken wat de resultaten van beleid zijn.

Voornemen 8

Ik nodig uit tot meer interactie over verantwoording

We maken jaarlijks veel werk van verantwoording, maar bewoners zien er weinig van. Ik wil interactie over de verantwoording bevorderen. Niet door mooie verslagen te maken, maar door dat te doen waar de burger is. Over de afvalinzameling op containers en vuilniswagens, over wonen bij burgerzaken en de inschrijving van verhuisberichten, over veiligheid op internetfora voor de wijken, etcetera. Organiseer een verantwoordingsdag om mensen te laten praten over resultaten. Ik sta open voor het organiseren van interactie en communicatie in plaats van alleen informatie.

Voornemen 9

Ik bevorder permanente toetsing van de kwaliteit van de participatie

Er is niemand die er op aangekeken wordt als de participatieprocessen niet goed gaan. Wel als resultaten achterblijven of de financiën niet kloppen. Daardoor is goede participatie niet alleen geen vanzelfsprekendheid, maar ambtenaren weten zelfs niet waar ze aan moeten voldoen. Een foutje kan altijd gebeuren, maar stelselmatig onzorgvuldige participatieprocedures moeten bekend worden en in de gemeenteraad ter discussie staan. Voor goede, eerlijke behandeling van burgers is de Ombudsman in het leven geroepen. Iets dergelijks zou ook voor participatie moeten komen, de stadsdemocraat. Ik wil de komende periode nadenken over een be tere permanente toetsing van de kwaliteit van participatie.

Voornemen 10

Ik ga werken als een gemeenteraadslid dat niet over de gemeenschap gaat, maar er in staat,

Het is niet zo dat een gemeenteraadslid niet over de gemeenschap gaat. De gemeenteraad is de

gekozen vertegenwoordiging, maar staat in de samenleving. Er gebeurt heel veel zonder dat de gemeenteraad of de gemeente erbij betrokken is. Ik zal daarom werken vanuit die gedachte dat ik niet over de gemeenschap ga, maar er een onderdeel van uitmaak. Ik versterk daarvoor graag het contact tussen samenleving en gemeenteraad

Praktisch toepasbare voorstellen

Aan grote verhalen heeft nu niemand behoefte, bij gemeenten staat de uitvoering centraal. Het zou zonde zijn als gemeenten niet profiteren van wat er in de afgelopen jaren bij verschillende gemeenten is ontdekt. We presenteren hier negen voorstellen. Ze zijn beslist praktisch toepasbaar, want ze zijn niet nieuw. Er is her en der al geëxperimenteerd met de voorstellen. De bloemen bloeien her en der en staan klaar geplukt te worden. Laat deze kans niet aan u voorbij gaan.

Van gedachten naar praktijk

Hier wil ik verder mee aan de slag. Wie doet en denkt mee?

Onderdeel	Invulling	timing
1. Term	We zoeken een term die aanspreekt bij mensen die in de raad willen én bij mensen die lokaal aan de slag zouden willen om de lokale kandidaten aan te spreken. <i>Kiezersbelofte, goede manieren, voornemens, onze manieren, ...</i>	augustus
2. Tekst	De door kandidaten te onderschrijven beloften of voornemens. Maken we er tien of zeven of juist maar één. Het moet makkelijk zijn om er mee in te stemmen, maar het moet wel iets zijn wat vooruitgang zou geven.	september
3. Visualisatie	We zoeken een logo. De tekst moet mooi opgemaakt worden, misschien een filmpje erbij?	September
4. Aanspreken netwerk	100x100 zou het beste passen om lokaal te kunnen wortelen, maar dat is vooral een lijst met adressen, Via linkedin, facebook en andere netwerken starten	September
5. Landelijke publiciteit	Artikel in krant, iets op TV	September
6. Bijeenkomst Verfris de democratie	Uitleg, presentatie gedachten, bespreken wat mensen in hun eigen gemeente zouden willen toevoegen en waarom	Oktober
7. Aan de slag	Deelnemers bepreken lokaal wat ze willen, in oktober zullen de kandidatenlijsten komen, in november kunnen de deelnemers deelnemende partijen aanschrijven	Oktober – december
8. Voortgang	Bekendmaken hoeveel kandidaten al de voornemens hebben ondertekend	December – januari
9. Verkiezingen	Publiceren wie benoemd is	April 2018
10. Checken	Na een jaar checken 100x100 mensen wat er van terecht komt	Maart 2019

Initiatiefnemers Democratisch Boeket

Hein Albeda

Hein Albeda is zelfstandig adviseur. Daarvoor was hij directeur van Rekenschap (6 jaar) en verbonden aan adviesbureau Andersson Elffers Felix (2 jaar) en de Consumentenbond (7 jaar). Hij is sinds 2002 als visitator van woningcorporaties betrokken bij Raeflex. Hij schreef het boek "Het andere been van de democratie" en diverse rapportages voor Rekenschap over transparantie, prestatiemeting en benchmarking. Hij is initiatiefnemer van De Tweede Mening en organiseerde de burgervisitatie van de gemeente Oude IJsselstreek.

www.heinalbeda.nl

www.jijkunthet.eu